

Kitap Tanıtımı

**Sophie Desplanques,
*Antik Mısır, (Çev: İsmail Yerguz),
Dost Kitabevi, Ankara-2006, s. 124***

İlyas Uçar*

Eser giriş, beş bölüm ve sonuçla beraber kronolojik tablodan oluşmaktadır. Hacim açısından küçük olsa da muhteva açısından gayet doyurucu ve bilgilendirici bir özelliğe sahiptir. Orijinal adı "égyppte ancienne" olan eser ilk olarak Presses Universitaires de France tarafından 2005 yılında basılmıştır. Mayıs 2006 tarihinde ise İsmail Yerguz tarafından Türkçeye kazandırılmıştır.

Kitabın giriş bölümünde Mısırlılar ve tarihleri hakkında bilgi verilmiştir. Yazara göre M.Ö. 3000-322 tarihleri arasında yeryüzünün en görkemli uygarlıklarından biri olan Antik Mısır, Büyük İskender'in fethine kadar tüm antik dünyanın hayranlık veren gelişmişlik düzeylerinden birini temsil etmesi sebebi ile onun tarihini ve halkını iyi tanımak gerekmektedir. Yazar, Antik Mısır'ı üç büyük tarihsel dönemde (tarih öncesi, Firavunlar ve Yunan Latin dönemi) incelemiştir.

Eserin ilk bölümü "Çevre" başlığı altında okuyucuya sunulmuştur. Mısır'ın coğrafi özellikleri, komşuları, bulunduğu bölgenin durumu ve Mısır denilince ilk akla gelen şeylerden biri olan Nil'den bahsedilmiştir. Yine aynı bölümde Mısır'ın tarihinde önemli bir yer işgal eden hususlara (hiyeroglif, takvim ve kronoloji, firavun, saltanat) detaylı bir şekilde yer verilmektedir. Burada özellikle firavun ile verilen ilginç bilgilere temas etmek uygun olur kanaatindeyiz. Çünkü Mısır denilince akla gelen ilk şeylerden birisi de hala ilgi çekici olan firavunlardır.

---

* Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, e-mail, ilyasucar@gmail.com

“Firavun sözcüğü, Mısır dilinde “büyük ev” anlamına gelir. Bu sözcüğün kral anlamında kullanılması Yeni İmparatorluk döneminden itibaren kabul görmüştür... (s. 26)

... Birçok kraliyet belgesinde firavunun tanrısal kökeni yer alır. Firavun tanrıların yanında gösterilir. Bununla birlikte, bir tanrı değildir firavun. Tanrının dünyadaki temsilcisidir. Firavun asaleten hem Horus’u temsil eder, hem de güneş Tanrısı Ra’nın oğludur. Firavunun güneş özelliği özellikle IV. Sülaleden başlayarak belirtilmiştir. (s. 26)”

Eserin ikinci bölümü “Tarih öncesinden tarihe” şeklinde kaleme alınmıştır. Bu bölümde, günümüze ulaşan şeklinin hangi aşamalardan geçtiğini ortaya koymuştur. Paleolitik dönemden neolitik döneme yaşananlar, sülaleler öncesi dönemde yaşananlar, ilk sülaleler ve tarih döneminin başlangıcı olarak kabul edilen This sülaleleri döneminde yaşananlar konusunda pek çok bilgi sunulmaktadır.

Eserin üçüncü bölümü “İlk piramitlerden Hyksoslar’a” kadar olan Mısır tarihini anlatmaktadır. This döneminden sonra yaşanan refah beraberinde birçok teknik yeniliği de beraberinde getirmiştir. Ve Mısır ile özdeşleşen Piramitler yapılmaya başlamıştır. Mesela Mısır’ın en meşhur ve büyük piramitlerinden biri olan Giza piramidi bu dönemde dikilmiştir. Bu döneme “Eski İmparatorluk” dönemi denmiş ve tam bir istikrar dönemi yaşanmıştır. Ardından birinci ara dönem ve ikinci ara dönem yaşanmıştır. İşte bu bölümde bu dönemde yaşanan iç ve dış siyaset anlatılmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölüm, üçüncü bölümde anlatılan ara dönemlerle yakından ilgili olmak üzere “Mısır İmparatorluğu” başlığı ile sunulmuştur. Bu dönem Mısır’ın imparatorluk oluşumuna tanık olduğu tek dönemdir. Her alanda belgeler çoğalmış ve çoğu da aşırı ve gereksiz bir yığın oluşturmuştur. Bu döneme dair tarihçeler pek çok şey

söylemişlerdir. Bu bölümde XVIII. Sülalenin ilk dönem hükümdarları ve büyük fatihleri, vezirlik kurumunu işleyişi ve askeri faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir. Yine bu bölümde Amarna dönemi, XVIII. Sülalenin sonu ve Ramses dönemi hükümdarları ve dönemin iç-dış siyaseti detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Özellikle son yüzyıllarında Mısır, rakip ülkelerin çatışmalarıyla tahrip olmuş, pek çok ülke gibi yerli başka hükümdarlıklar altına girmiş, kimi zaman da yabancı egemenliklerin etkisinde kalmıştır. İşte kitabın beşinci yani son bölümü bu "Yabancı Egemenlikleri" konusunu ele almaktadır. Bu dönemde Kuşiler, Asurlular, Saisler ve Persler Mısır'a egemen olmuşlardır. Pers egemenliği de 545 yılından itibaren iki yüzyıl boyunca Mısır'ın siyasal ve ekonomik yaşamına etki etmiştir.

Bu beş bölümden kitabın özeti mahiyetinde olan sonuç bölümü yer almaktadır. Kitapta her ne kadar Antik Mısır ile ilgili bilgiler verilmeye çalışılsa da bir şeylerin eksik kaldığını yazar şu şekilde ifade etmektedir:

"Bizim bilmediğimiz ve belki de hiçbir zaman derinlemesine değerlendiremeyeceğimiz firavunlar tarihinden parçalar kalmıştır. Dünyanın çeşitli müzelerinde Mısır uygarlık tarihine tanıklık eden şahane parçalar bulunsa da, pek fazla kaynak yoktur bu alanda. Bu eksiklik yüzünden kaynaklar kimi zaman Mısır tarihinin gelişimini gösteren bütün dönemlerin kesintisiz bir resmini vermemektedir. (s. 118)"

Sonuç bölümünden sonra yazar, N. Grimal'e ait Historie de l'Egypte ancienne eserinden alınmış kısa bir kronoloji eklemiştir kitabına. Kronolojide This döneminden başlanarak sırasıyla, eski imparatorluk, birinci ara dönem, orta krallık, ikinci ara dönem, yeni imparatorluk, üçüncü ara dönem ve yakın dönem olayları tarihleriyle beraber okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

İlyas UÇAR

Eksiği veya gizli kalmış yönlerine rağmen kitabın tanıtım yazısında da belirtildiği gibi, imparatorluğun iç ve dış yapısından fetihlere, firavunlar döneminden Mısır'daki astronomik hesaplama yöntemlerine dek bütünlüklü bir perspektif sunan bu çalışmanın, 'tarih severlerin, özellikle eski çağ dönemi tarihçilerinin mutlaka okuması gereken bir kitap' olduğunu düşünüyorum.